

Antonio Solaz ■ D'Griffe

parc **natural**
de la **serra**
gelada

Versió
en Valencià

 GENERALITAT
VALENCIANA
CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT
AIGUA, URBANISME I HABITATGE

Obra Social "la Caixa"

col.labora:

Obra Social "la Caixa"

La impressió d'aquest material ha sigut possible gràcies al Conveni de col·laboració firmat el 21 d'abril del 2006 entre la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa", i la Generalitat Valenciana per al desenvolupament del Pla de gestió integral per a la conservació dels sistemes naturals de la xarxa de parcs naturals de la Comunitat Valenciana.

Parc Natural de la Serra Gelada
serragelada@gva.es

Oficina Tècnica
Paseo de la carretera, 34 (Antiguo Ayuntamiento)
03501 Benidorm (Alicante)
Tel. 966 80 75 35 - 966 80 78 79

Centro de Información
C/ Oscar Esplá, 1
03580 Albir - Alfàs del Pi (Alicante)
Tel. 96 686 71 85

<http://parquesnaturales.gva.es>

Maqueta: Benjamín Albiach Galán - Kun.Xusa Beltrán

Fotografia: José y Tomás Santamaría - Benjamín Albiach Galán
Equipo de Educación Ambiental del Parque - Joan Segovia

Ed. cartogràfica: Pau Pérez Puigcerver
font: ICV (Institut Cartogràfic Valencià)

Texts: Equip d'educació ambiental

Imprés: Centre Especial d'Ocupació, IVADIS
D. L.:

Data de declaració del parc natural:

2005

Data de aprovació PORN:

(Pla d'ordenació dels recursos naturals)

11 de març de 2005

Municipis din del parc:

Benidorm, l'Alfàs del Pi i Altea

El Parc Natural de la Serra Gelada i el seu entorn litoral és un dels més singulars de la Comunitat Valenciana per ser el primer parc maritimoterrestre d'aquesta Comunitat. Compta amb una superfície total protegida de 5.564 ha, d'aquestes, 4.920 ha corresponen al medi marí i dins de les seues aigües podem trobar algunes de les zones submarines més interessants i sorprenents de tot el Mediterrani peninsular, destaquen les extenses praderies de la fanerògama marina protegida coneguda localment com alga de vidriers (*Posidonia oceanica*) i fons rocosos, com els de la Llosa amb una excepcional diversitat biològica.

Història

Segons testimonien les restes d'hams i plomades trobats en el jaciment del Tossal de la cala de Benidorm, els ibers que hi vivien, ja posseïen una important activitat pesquera en les aigües de l'actual parc natural. Aquesta activitat s'ha prolongat fins als nostres dies on continuen calant-se diferents tipus d'arts, principalment tremalls; passant per èpoques en què les almadraves eren de vital importància per als pobles costaners, com la Vila Joiosa, Benidorm o Altea.

En el segle XVII trobem les primeres referències escrites entorn dels habitants de la zona, per mitjà d'un comunicat que Vespasià Gonzaga envia al rei Felip II, on l'advertia que l'illa de Benidorm era el major refugi de corsaris de tot el regne, i li suggeria per aquest motiu la construcció d'una torre sentinella.

Una vegada va passar el perill de la pirateria, l'illa va servir de refugi en el 1834 a diverses famílies de Benidorm i la Vila Joiosa per a refugiar-se de l'epidèmia de còlera asiàtic que assolava tota la costa.

En la serra Gelada es coneix l'activitat minera, basada en l'extracció d'ocre, des de temps dels fenicis. Aquest recurs va ser explotat fins mitjan del segle passat. Així mateix la privilegiada vista que té la serra la va convertir en un important punt de vigilància per a advertir de la presència de pirates barbarescos en el mar, per la qual cosa es van construir les torres de sentinella de Punta Bombarda i de l'Escaleta.

Cova de l'Elefant

Geologia i paisatge

La part terrestre està dominada per l'espectacular serra Gelada, xicoteta però abrupta serra que dividix les badies de Benidorm i Alfàs del Pi-Altea. A aquesta zona terrestre del parc, cal afegir unes quantes illes, dos en el terme municipal de Benidorm, l'illa de Benidorm i l'illa Mitjana, mentre que en el terme municipal d'Altea es troben l'illa de l'Olla i el xicotet illot de la Galera. L'orientació de la serra en sentit nord-est sud-oest marcarà la forma allargada que posseïx el parc natural, el far de l'Albir està situat en el centre d'aquest i l'illa de Benidorm i el Morro de Toix en cada extrem d'aquest. La seua morfologia és molt diferent segons ens situem en el vessant sud-oest, amb grans penya-segats coronats

per l'Alt del Governador a 438 metres, que s'alcen quasi verticals des del nivell del mar, mentre que pel vessant nord-oest posseïx uns perfils molt més suaus.

Geomorfològicament, té una especial importància la presència d'una "duna fòssil penjada" formada per materials anomenats eolianites. Aquesta formació va començar a originar-se fa més de cent mil anys, quan el nivell del mar estava més baix que l'actual. D'altra banda, la composició calcària de la serra va propiciar la formació de diferents coves i cavitats per l'efecte de les filtracions de l'aigua de pluja, entre les quals destaquen la cova de Far i la boca de la Balena.

Vegetació i flora

L'heterogeneïtat del paisatge ha afavorit la formació de diferents comunitats vegetals, entre les quals destaquen les assentades en la zona dunar de serra Gelada, per posseir espècies endèmiques com l'esperonet (*Linaria arabiniana*), la llunetes (*Biscutella montana*) o el ginebre marí (*Juniperus macrocarpa*), o com la camarinya (*Corema album*) una planta única en tot el mediterrani per tractar-se d'una espècie de distribució atlàntica, que probablement, transportada per les aus va arribar a aquest litoral.

Les comunitats vegetals dels penya-segats també posseïxen plantes de gran valor, són espècies que

Silene d'lfac (*Silene hifacensis*)

els botànics denominen rupícoles i entre aquestes trobem la silene d'lfach (*Silene hifacensis*), que actualment s'està recuperant en l'àmbit del parc, l'orella de ratolí (*Sarcocapnos saetabensis*) o la canyeta d'or (*Asperula paui* subsp. *dianensis*).

En la major part de la serra Gelada podem observar matoll compost principalment per romer (*Rosmarinus officinalis*), bruc d'hivern (*Erica multiflora*), càdec (*Juniperus oxycedrus*) i espart (*Stipa tenacissima*) acompanyats sovint per pi blanc (*Pinus halepensis*) i alguns exemplars de carrasca (*Quercus rotundifolia*) d'escàs port. Hi ha també vestigis de vells cultius, on s'aprecien exemplars dispersos de garrofera (*Ceratonia siliqua*) i olivera (*Olea europaea*). Aquests bancals abandonats han sigut colonitzats, entre altres espècies, per coscolls

Fenoll marí (*Crithmum maritimum*)

(*Quercus coccifera*), llentiscles (*Pistacia lentiscus*) i arçots (*Rhamnus lycioides*).

En les illes del parc predominen la bufera arbustiva (*Withania frutescens*), el salat ver (*Suaeda vera*) o l'arç intricat (*Lycium intricatum*). En l'illa de Benidorm, la figuera de pala (*Opuntia ficusindica*), una espècie procedent d'Amèrica introduïda en el mediterrani i que predomina en algunes zones.

Una de les plantes de major valor ecològic és l'alga de vidriers (*Posidonia oceanica*) que forma en el parc extenses praderies submarines de vital importància per a la reproducció i la cria de nombrosa fauna marina.

Fauna

Com disposa d'un medi marí i d'un altre terrestre, la diversitat d'animals que podem observar dins del parc és molt àmplia, comprenen tots els grans grups de fauna, des de xicotets invertebrats passant per peixos fins a grans mamífers. L'abundància i la varietat d'espècies comercials de les seues aigües és ben coneguda des de temps immemorials, la qual cosa les va convertir en zones de pesca molt apreciades pels habitants dels pobles costaners, especialment en els fons de l'illa de Benidorm, on actualment el promontori submergit de la Llosa posseïx, dins del busseig esportiu, un reconegut prestigi.

Fardatxo

José y Tomás Santamaría

Aquest espai natural també acull una de les poques poblacions de dofí mular (*Tursiops truncatus*) assentades en aigües de la península. Es tracta d'un grup familiar que nada i s'alimenta amb prou freqüència per la zona, inclosa dins d'un territori més ampli que probablement comprega tota la franja litoral de la província d'Alacant.

De la fauna terrestre, destaquen el grup de les aus marines, perquè tenen en el parc importants zones de cria. L'escateret (*Hydrobates pelagicus melitensis*) que nidifiquen en l'illa Mitjana i en la de Benidorm, té en aquesta última, una de les colònies de reproducció més gran del mediterrani occidental, amb més de 500 parelles.

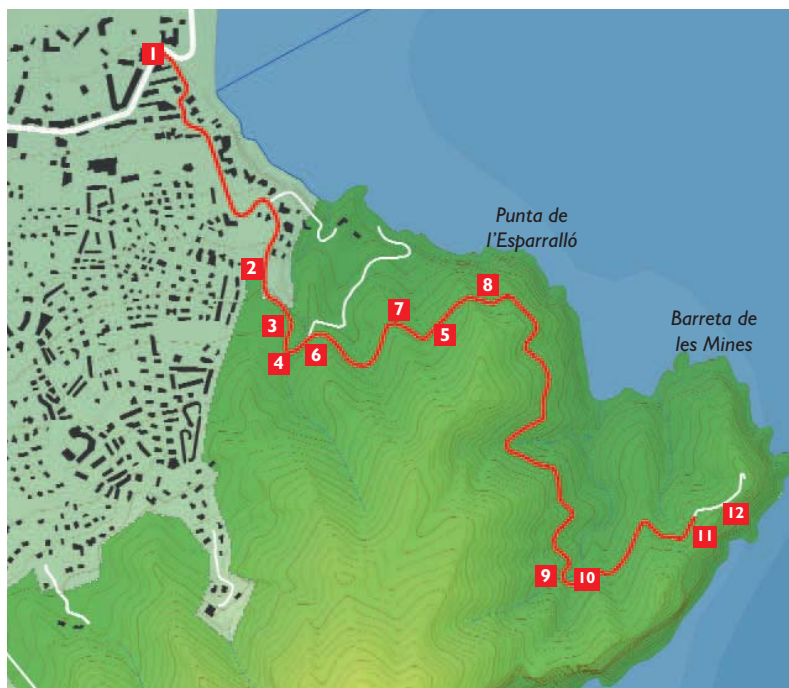
L'escateret (*Hydrobates pelagicus melitensis*)

José y Tomás Santamaría

■ Itinerari I. **El far de l'Albir**

Recorregut: **5 km (anada i tornada)**
 Duració: **1'30 a 2 h**
 Desnivell màxim: **112 m**
 Accessibilitat: **Itinerari asfaltat.**
Senderisme. Cicloturisme.
Cadires de rodes
 Dificultat: **Baixa**

Comencem des de **Punt d'informació de l'Albir (Alfàs del Pi) (1)**, pugem pel carrer Camí de la Pedrera, que com el seu nom indica finalitza en una antiga pedrera de la qual s'extreia pedra; però no hem d'accedir a aquest punt sinó que hem de desviar-nos a l'esquerra pels carrers Sirià i Neptú, fins que arribem a un pàrquing on es troba l'entrada del camí del **Far de l'Albir (2)**, que comença en un mur amb pivots per a impedir

Far de l'Albir

P.N. de la Sarra Gelada

el pas de vehicles. Un poc més cap avant està una xicoteta àrea recreativa (3) amb bancs, on no es pot fer foc, i des d'on també partix la ruta 2 (groga): **Travessia de la serra Gelada (4)**.

Caleta del Metge i mirador

Ens dirigim per la pista asfaltada cap a un **túnel en la serra (7)**, però abans d'arribar i a mà dreta hi ha una **pista de terra (5)** per la qual podem descendir a una xicoteta cala coneguda com la cala del Metge, i poc després hi ha un mirador de forma circular que ens mostra una magnífica perspectiva de tota la badia d'Altea i al fons el Penyal d'Ifach (6), rodejada per les espectaculars muntanyes que envolten aquest racó de la Marina Baixa.

Quan arribem a la **boca del túnel (7)**, trobem un altre mirador, més xicotet que l'anterior(8).

Mines d'ocre i cala la Mina

Proseguim cap al far i després de recórrer 300 metres, trobem la **senda (9)** que descendeix suau-ment a les mines d'origen fenici i posteriorment romà, d'on s'extreia l'ocre que era utilitzat com a colorant fins ben entrat el segle quan va caure en desús per la utilització de noves substàncies.

La boca de la Balena

A uns 500 metres del túnel arribem a una **revolta del camí (10)** des d'on a mà dreta i dalt es pot veure en l'ombria de la muntanya un gran buit natural conegut amb el nom de la boca de la Balena o de la **cova del Bou**.

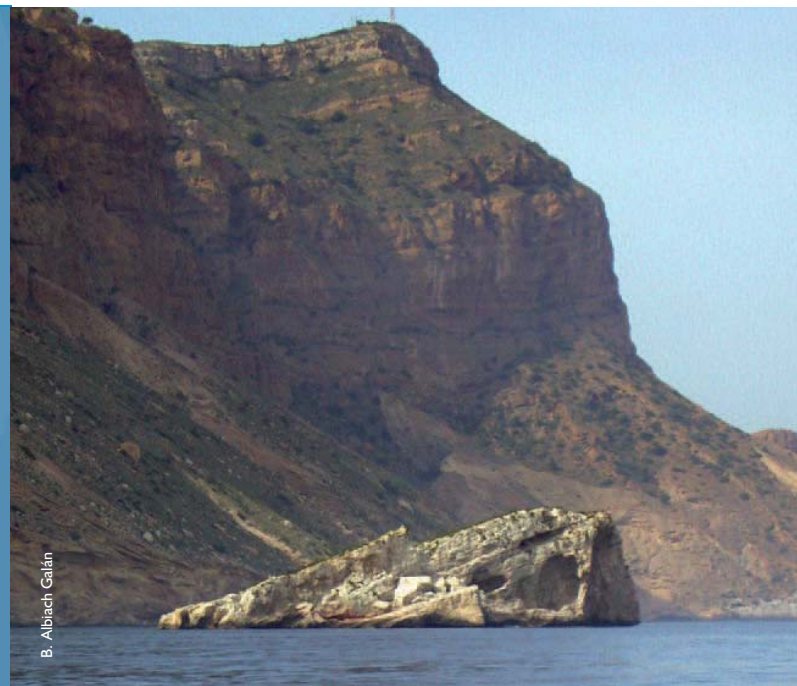
Far de l'Albir

Al final de la carretera trobem **El Far de l'Albir (12)**, rodejada per una tanca perimetral que impedeix el pas a persones alienes a aquest servei. Just abans d'arribar, hi ha una xicoteta pujada que ens porta a la vora del penya-segat des d'on es té una **bona vista (11)**.

Serra Gelada i la Mitjana al fons

B. Albiach Galán

L'Illa Mitjana

■ Itinerari 2. Travessia de la serra Gelada

Recorregut **8 km (només anada)**

Duració **3'30 a 4 h**

Desnivell màxim **438 m**

Accessibilitat: *Apta només per a senderisme*

Dificultat: *Moderada-alta*. L'absència de fonts en el recorregut imposa portar beguda en abundància. La ruta té forts pendents de pujada i baixada, que podem evitar prenent ramals que mantenen la cota.

Iniciem el recorregut des de l'àrea recreativa de l'Albir (1), en la ruta I, amb una pujada constant en zig-zag que s'inicia amb unes escales de pedra fins a aconseguir la carretera d'accés al repetidor i antenes (3), passant al costat d'una antiga pedrera (2).

Alt del Governador

Continuant per la carretera arribem a les antenes i el repetidor de televisió, en el punt més alt de la serra Gelada a 438 metres d'altura. Continuem per una pista asfaltada i més avall enllaçarem de nou amb la senda (4) Quasi a la vora del penya-segat es troba el **vèrtex geodèsic (5)**, des d'on podem contemplar la majestuositat d'aquests tallats, veient com els exemplars de gavinet argentat, que volen diversos centenars de metres davall dels nostres peus, se'ns fan minúsculs a la vista.

l'Illa Mitjana

El recorregut per la serra prossegueix amb contínues pujades i baixades, passant per les ruïnes d'una **antiga casa de vigilància costanera (6)** i per un xicotet **aljub en el tàlveg (7)**. A meitat de camí ens detenim en una zona en què hi ha un xicotet rodal de pins que ens serviran per a descansar durant un moment (8) i oferir-nos una preciosa vista de la illa Mitjana.

La Creu

L'últim tram de la muntanya que recorrem passa per un alt on podem contemplar de nou els penya-segats (9). A partir d'aquesta fita cal estar atents per a no perdre la senda que discorre entre vegetació baixa o sobre roca nua. Uns minuts després s'arriba a una **creu (10)** situada per damunt del **Racó de l'Oix**, on comença una **pista asfaltada (11)** que connecta amb l'itinerari 3 (blau).

Itinerari 3. Punta del Cavall o punta de l'Escaleta

Recorregut:	5'2 km (anada i tornada), més 700 m de la cala del Ti Ximo
Duració:	De 2 a 2'30 h
Desnivell màxim:	75 m
Accessibilitat:	Ruta asfaltada. Senderisme. Cicloturisme. Cadires de rodes.
Dificultat:	Baixa

Començarem l'itinerari al final de la **platja de Llevant (1)**, en la costa que condueix a l'hotel Benikaktus, en el carrer Alcalde Manuel Catalán Chana. Per la carretera asfaltada, deixem a l'esquerra l'encreuament que va a la creu (itinerari 2) i prosseguim fins a trobar una **desviació (2)** que baixa al mirador de la **punta Lliserà** i a la **cala del Ti Ximo**.

Cala del Ti Ximo

Ens trobem en una tranquil·la cala mediterrània, relativament apartada de les bullicioses platges del centre de Benidorm. Al costat de la cala podem visitar les antigues **mines d'ocre (4)**, on, no fa tant, treballava el Ti Ximo i els seus burrets de càrrega.

Torrassa de vigilància

Tornem a la carretera i, a mà dreta, accedim per una carretera amb accés restringit als vehicles de motor **(3)**, per on ens dirigim cap a la **punta del Cavall**, on se situa una **torre de vigilància del segle XVII (5)**. Des d'aquest punt es contempla una de les millors vistes dels penya-segats de la serra Gelada i molt prop d'aquests, l'illa Mitjana. Tant aquest punt com la punta Bombarda a l'Albir són excel·lents talaies, per això construïren, en època medieval, les torres sentinella des d'on alertar la població de la presència de pirates barbarescos.

Ús públic

El parc compta amb una normativa específica (Pla d'ordenació dels recursos naturals de la serra Gelada i el seu entorn litoral -DOGV 16/03/2005) on figura l'ordenació del territori inclòs dins de l'àmbit del parc, segons una distribució per zones amb diferent grau de protecció i dels seus usos i activitats:

Illots de l'Olla i la Galera

Només podem visitar una xicoteta part de la vora de l'illot de l'Olla. Està prohibida la pesca amb canya i passar-hi la nit. No podem desembarcar animals domèstics.

Illa Mitjana

No s'hi permet l'accés. En el seu entorn està permesa la navegació a una velocitat sempre menor a 3 nusos.

Serra Gelada

Es permet el senderisme i el cicloturisme pels itineraris establerts a l'efecte.

Illa de Benidorm

Les visites estan permeses, encara que no podem desembarcar animals domèstics. Està prohibida la pesca amb canya des de l'illa i passar-hi la nit. En el seu entorn està permesa la navegació a una velocitat sempre menor a 3 nusos.

Zona marina del Morro de Toix

Està permesa la navegació a una velocitat sempre menor a 3 nusos.

Accessos

Punt d'Informació Benidorm i illa de Benidorm

Aquest centre com està en el nucli antic de Benidorm, molt prop del port i club nàutic, el millor és tractar de localitzar-los. Ja siga des de la N-332 o des de l'autopista AP-7 al centre de la ciutat es pot accedir des de diverses vies. El més convenient és accedir des del sud a través de l'avinguda de l'Armada Espanyola per la platja de Ponent, que recórrerem en tota la seua extensió i pujarem per l'avinguda Jaume I; quan arribem al primer semàfor, torcerem a la dreta pel carrer Marqués de Comillas fins a arribar a l'avinguda dels Ametlers, obligant-nos a girar a la dreta i baixar fins a l'inici del

parc d'Elx, on a mà esquerra comença també l'avinguda de la carretera on es troba el Punt d'Informació del parc

En l'entrada del parc d'Elx hi ha un xicotet carrer que ens condueix al port i des d'allí agafem un dels vaixells de passatgers, coneguts com oronetes, amb els quals podem arribar fins a l'illa de Benidorm.

Punt d'Informació de l'Albir I far de l'Albir

Per la N-332 a l'altura d'un conegut supermercat, es gira en el semàfor en direcció al mar on hi ha un cartell que ens indica platja de l'Albir, seguint l'avinguda de l'Albir, arribarem fins al punt d'informació al principi del carrer Oscar Esplà i que localitzarem a mà esquerra en una casa rodejada per un jardí i una tanca.

Des d'aquest centre s'accedix amb facilitat al parc, seguint el camí Vell del Far que ens hem deixat a mà dreta en començar el carrer del centre d'informació.

Normativa

Prohibit que us eixiu de la senda marcada i acurteu

Els gossos han d'anar lligats

Prohibit que arranqueu flors i plantes

No podeu molestar ni agafar animals

No tireu fem al parc. Useu les papereres

Prohibit que acampeu en el parc natural

Prohibida la circulació de vehicles de motor per les pistes

Completament prohibit que enceneu foc

Per favor no feu soroll